

**Verksamhetsbeskrivning för
Rättvis Forumteater**

Sammanfattning av projektet Rättvis Forumteater

2016-2018 drevs Rättvis Teater (numera Rättvis forumteater) i form av ett arvsfondsprojekt. Under denna period etablerades tre kontinuerliga grupper på stödboendet August barks gata, Huldass hus och Räddningsmissionens café för hemlösa. Rättvis forumteater besökte verksamheterna en gång i veckan i en eller två timmar, vilket vi fortfarande gör.

Tanken var att deltagarna i grupperna med hjälp av aktiviteten forumteater skulle processa fram sina egna sociala mobiliseringsstrategier och sedan pröva dessa strategier ute i samhället och sedan presentera dessa erfarenheter i form av forumteaterföreställningar, konst, och debatter för andra hemlösa, andra aktörer inom socialt arbete eller allmänheten. Under arvsfondsprojektet genomfördes 330 workshops för de tre kontinuerliga grupperna. Grupperna producerade i sin tur 12 teater/forumteater föreställningar, två deltagarstyrda demonstrationer, tre förberedande lägervistelser på Teater Albatross och tre korta turnéer (två till Stockholm och en till Helsingborg) tillsammans med de andra grupperna eller var och en för sig. Dessa konstnärliga alster visades för en publik på 1000 personer bestående av andra hemlösa, olika aktörer inom socialt arbete och för allmänheten. Rättvis Forumteater genomförde dessutom 29 externa workshops för uppdragsgivare som Socialpedagogprogrammet från Högskolan Väst, Läkarlinjen på Göteborgs Universitet, DIS Scandinavian studies abroad, Skiens kyrkliga socialcenter, Fyrbodals kommunalförbund, Social resursförvaltning, Göteborgs Räddningsmission, Nätverket Socialarbetare för Social Aktion m fl.

Sedan 2019 drivs Rättvis forumteater i form av ett IOP mellan Göteborgs Stad och Göteborgs Räddningsmission. I dag fokuserar vi, förutom det kontinuerliga arbetet i våra tre grupper, på folkbildning för våra deltagare. Vi låter dem bjuda in föreläsare de själva tycker verka spännande men tränar dem även att själva föreläsa och berätta om sina egna erfarenheter. I och med denna bildningsprocess utbildar vi våra deltagare till experter och språkrör som kan föra talan för andra personer med samma bakgrund. Vi bjuder även in kända externa föreläsare inom socialt arbete till gemensamma workshops mellan olika aktörer inom socialt arbete och våra gruppdeltagare. För det är tillsammans med andra aktörer inom socialt arbete, och inte ensamma och isolerade, vi vill skapa

utökat handlingsutrymme för våra deltagare och med hjälp av denna dialektik vara delaktiga i att skapa ett rättvisare samhälle. För alla!

Räddningsmissionens värdegrund

Göteborgs Räddningsmission är en organisation som på kristen grund arbetar med socialt arbete i Göteborg. Centralt för organisationen är den kristna värdegrunden samt FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna och FN:s barnkonvention. Den organisationsidé som bäst kan beskriva målet med samtliga verksamheter är: Möten i ögonhöjd skapar rum för förändring och överbryggar utanförskap.

Syfte

Rättvis forumteater använder begreppet social förändring som ledord och strävar efter att personer i hemlöshet och annan social utsatthet finner sina egna sociala mobiliseringsstrategier för att ta tillbaka makten över sina egna liv. Syftet är att målgruppen ska få uppleva en värdig, rättvis, självständig, jämlik och meningsfull tillvaro och en känsla av ha fått återupprättelse i sina kontakter med samhället.

Målgrupp

Vuxna personer med erfarenhet av hemlöshet eller annan form av social utsatthet

Personal

I personalgruppen finns en projektledare anställd. Vi strävar nu efter att finna finansiella vägar för att kunna anställa personer från målgruppen i vår pedagoggrupp, för att på så sätt säkra deltagarinflytandet. Men även för att starta upp det strukturella arbetet med att på sikt låta hela verksamheten styras av målgruppen.

Verksamhetens aktiviteter

”Våra skådespel och våra tekniker är inte till för Latinamerikas eller Europas institutionsteatrar, utan för utsatta samhällsgrupper, för arbetare, förtryckta etniska minoriteter, revolutionära studenter och för trasproletariatet vare sig de bor här eller där. Vår teater och våra tekniker tillhör antingen folket eller också är de ingenting”¹.

¹ Boal, Augusto (1978) För en frigörande teater. Stockholm: Gidlunds

Forumteater

En kort pjäs spelas upp för en homogen grupp åskådare. Pjäsen skildrar hur huvudrollsinnehavaren (protagonisten) utsätts för en förtryckande situation som åskådarna är väl förtrogna med. Pjäsen slutar eländigt för protagonisten. Pjäsen spelas sedan upp flera gånger och åskådarna uppmuntras nu kliva upp på scenen och ikläda sig protagonistens roll för att försöka bryta den förtryckande situationen.

Vi använder oss även av Augusto Boals metoder Legaslative Theater och Rainbow of Desires, samt av psykodrama i vårt arbete i forumteater grupperna.

Metod

Genom kreativa medvetandegörande² mellanmännsliga möten³

² Magnér Björn och Magnér Helena (1982) Medveten människa. En metod att utforska förhållandet mellan individ och samhälle. Wahlström och Widstrand. Stockholm. Se under rubriken Medvetandegörande frigörelse nedan.

³ Först då vi möter våra medmänniskor utan att försöka tvinga oss på, styra eller fostra dem, kan vi på allvar föra en jämlig dialog med dem. Ett icke tvingande och jämligt bemötande utgör förutsättningarna för att mellanmännsliga möten ska kunna uppstå. Utifrån mellanmännsliga möten kan vi bygga djupa och trovärdiga relationer med varandra. I en mellanmännslig relation ser jag min medmänniska så som hon är. Jag lägger märke till hennes dolda eller vilande möjligheter. Hennes önsknings och kompetenser väcks till nytt liv. I en sådan relation skapar människor tillsammans en fördjupad förståelse om vad det innebär att leva och vara människa. Buber, Martin (2004). Det mellanmännsliga. Ludvika: Dualis.

och processer vill vi möjliggöra delaktighet, erkännande⁴ och social mobilisering för alla inblandade samt motverka alla former av förtryck och dominans.⁵

Denna mening uttrycker det som är det centrala i verksamheten. För att åstadkomma dessa möten och processer ska vi sträva efter att skapa en atmosfär som präglas av verksamhetens s.k. fyra hörnstenar:

Fri

Deltagarna ska fritt kunna uttrycka sina personliga tankar och känslor. Deltagarna ska ha rätt att frivilligt kunna delta eller avstå från att delta i aktiviteterna.

Trygg

Alla som deltar i aktiviteterna ska verka för att skapa en trygg atmosfär för sig själva och de andra i gruppen. Grupperna ska på sikt kunna ta emot och hantera anspänningar eller inre motstånd, starka känslöflöden och konflikter. Att utmana sina inre barriärer, att bjuda på känslor och vara delaktig i att skapa och lösa konflikter är alla exempel på investeringar som på längre sikt skapar en trygg grupp.

Jämlik

Alla har rätt att delta i aktiviteterna som den man är. Alla som deltar ska göra det på jämbördig och jämlig grund i aktiviteterna och i verksamhetens beslutsprocesser, på alla nivåer.

Meningsfull

Genom att öppet diskutera och utvärdera de aktuella övningarna i verksamheten, tar alla ansvar för att gruppen riktar in sig mot kreativa aktiviteter som upplevs meningsfulla och som ger gruppen energi.

⁴ Honneths (2003) menar att erkännande av en människa sker på tre nivåer. På den privata nivån genom kärlek, på den offentliga nivån genom rättigheter och på den sociala nivån genom solidaritet. Dessa olika nivåer interagerar och är grundläggande för att individen ska utveckla en personlig identitet. Erkännande, på de tre nivåerna, sker processuellt i mötet med andra och begreppet erkännande är alltså ett interaktionsinriktat begrepp. Honneth, Axel (2003). Erkännande: praktisk-filosofiska studier. Göteborg: Daidalos

⁵ Young, Iris Marion (1990) Justice and the politics of difference. Princeton, N.J.: Princeton Univ. Press Se under rubriken Social mobilisering nedan.

Alla är konstnärer

”Konsten finns inom ALLA människor och inte hos några få utvalda.”⁶
Människor har i alla tider använt sig av sång, dans, målning eller teater för att lyfta ut sina inre erfarenheter till en dramatiserad form av kommunikation med sin omgivning. Konsten är en allmänmänsklig praktik som fyller allmänmänskliga behov, därför är det av yttersta vikt att den görs tillgänglig för alla, och inte bara för ett fåtal särskilt utvalda. Det finns inte någon riktig eller äkta konst, all konst förtjänar sitt utrymme eftersom all konst har möjlighet att beröra sin publik.

Social mobilisering

Enligt Youngs⁷ rättviseteorier definieras ett rättvist samhälle som ett samhälle som har förmågan att erbjuda alla människor möjligheten att tillgodogöra sig av det goda i livet. Det goda livet kan definieras genom två generella principer.

1. Möjligheten att utöva och utveckla sina intressen och förmågor samt att uttrycka sina erfarenheter i kommunikation med andra.
2. Möjligheten att utöva inflytande och kunna påverka de villkor som styr det man gör.

Två begrepp utgör ett avgörande hot mot ett rättvisare samhälle, nämligen förtryck och dominans. Förtryck innebär att människan förvägras möjligheten till personlig utveckling på grund av systematiska institutionella processer. Dominans innebär att människor hindras från självbestämmande på grund av systematiska institutionella processer.

Förtryck och dominans upprätthålls av vanliga människors vardagliga handlingar när de utför sina arbetsuppgifter inom förvaltningen, produktionen och distributionen inom de olika samhällssektorerna. På diskursiv nivå, i våra samhällen i väst, är inte förtrycket accepterat, utan sker i stället på en praktisk vardagsnivå och är grundlagd i majoritetsbefolkningens trygghets och säkerhetstänkande, ofta på en omedveten nivå. Förtrycket framträder i olika skepnader, förtryckets så kallade fem ansikten, exploatering, marginalisering, maktlöshet, kulturell dominans och våld.

⁶ Boal, Augusto (1979) De förtrycktas teater Stockholm: Gidlunds s.165

⁷ Young, Iris Marion (1990) Justice and the politics of difference. Princeton, N.J.: Princeton Univ. Press

En social grupp är ett kollektiv av människor vars livsstil, kultur och beteende skiljer sig från andra grupperns sätt att vara. Gruppens identitet kan vara något som gruppen skapat själv eller blivit påtvingad av sin omgivning eller en kombination av de båda. En social grupp står alltid i interaktiv relation till minst en annan social grupp. Då förtryck drabbar en social grupp kan gruppen i fråga skapa och utveckla en gemensam kontrakultur genom att återta och omforma de stereotyper och vanföreställningar som riktas emot den. På så sätt kan gruppens medlemmar skapa en politisk medvetenhet om sin egen situation.

Presenterar de denna kontrakultur offentligt som något värdefullt blir den dominerande kulturen tvungen att upptäcka sig själv och inse att den bara är en kultur bland andra.

Centralt för Youngs rättviseteorier är vikten av att genom sociala rörelser ge grupper möjlighet att åberopa sin egen grupps olikhet i jämförelse andra grupper, för att på så sätt kunna stärka sin position och åstadkomma ett jämlikt interagerande med andra sociala grupper i ett pluralistiskt samhälle.

Medvetandegörande frigörelse

Enligt Magnér och Magnér⁸ är alla människor i samhället förtryckta. Det finns ett yttre förtryck, det som bärs upp av den synliga ordningsmakten, poliserna på torget, men även ett inre förtryck som är uppbyggt av normer och värdering som propageras ut av samhällsinstitutionerna via media. Det inre förtrycket är dominant i västvärlden. Vi internaliserar de rådande värderingarna och tar dem allt mer för självskrivna sanningar som inte kan sägas emot. Vi är omedvetna om hur vi anpassar oss och låter oss exploateras. Då vi upplever ett inre motstånd emot de rådande förhållandena försöker vi förtränga detta och skuldbelägger oss själva för våra känslor eftersom våra egna upplevelser inte tillskrivs något värde i dagens expertsamhälle. På längre sikt leder detta förfarande till ett mekaniserande av människan och till sist till vår andliga död.

Men just genom våra egna upplevelser, d.v.s. att med våra egna sinnen uppleva och sedan analysera våra upplevelser tillsammans med andra, ligger vår möjlighet till frigörelse. Genom självupplevda, medvetandegörande

⁸ Magnér Björn och Magnér Helena (1982) Medveten människa. En metod att utforska förhållandet mellan individ och samhälle. Wahlström och Widstrand. Stockholm

handlingar och reflektioner kan vi bli varse om det dialektiska förhållandet mellan människan och samhället. Hur vi formas, anpassas och exploateras. Genom att på så sätt lyfta ut våra upplevelser av ett inre förtryck och koppla det till den yttre realiteten blir förtrycket plötsligt hanterbart. Då har vi möjlighet att undersöka vår situation, från det lilla, konkreta närliggande, till det mer avlägsna komplexa och abstrakta. För endast i opposition till det rådande har vi möjlighet att frigöra oss från denna underkastelse. Endast som kritiskt tänkande, medvetna, kreativa samhällsförändrare kan vi uppleva människans alla verkliga möjligheter och ur dessa upplevelser skapa en utopi och vision om ett mänskligare samhälle.

RÄTTVIS FORUMTEATER

Projektledare Gunnar Larsson

gunnar.larsson@raddningsmissionen.se

Tel: 072-1454265.

**GÖTEBORGS
RÄDDNINGSMISSION**

Läs mer om oss på raddningsmissionen.se